

Z a t w e e f c h u N w i s e s .

Nr. 36. Zettortdeenâ 4. September 1852.

No Dohbeles.

Zsgahjuschá ohrdeenâ, to 26tu August, atstahje no Dohbeles un aïsgahje us Saunpilli muhsu lihdfschinnigs daktera lungs Otto, kas dimpatšmit gaddus ruhpiġi un no wiſſas firds ſawu ammatu pee mums wiſſeem apfohpis.

Zeenigi lungi, Dohbeles eedſihwotaji un laudis no arraju kahtas lohti noſcheblo to aiſeeſchanu ſawa drauga un labbdarritaja; — jo gandrihs ne weena weetina un ne weenas mahjas ne buhs eekſch leelas Dohbeles kirſpehles, kur mihti arraji ne buhſeet redſejuſchi kad waijadſigs bij, gan labbâ, gan ſiktâ, gan deenas, gan nakts laiikâ ſawu ruhpiġu un mihligu glahbeju meeſigâs kaites.

Lai Deews winna pehdas jaunâ weetâ ſchehligi wadda!

Saunpilneeki, usnemmeet to ar mihleſtibu un preeku, to mehſ Dohbelneeki ar noſchebloſchanu eſſam atlaiduſchi!

Dohbele, 30tâ August 1852. W. B.

Wehl kas no tahs grahmatas:

Pawuizoschanas.

(Skattees Nr. 35. Beigums.)

Lohti ſlahbas un jau maitatas dſirras ta ne kad ne dewe ſaimei, ſazzidama: labba! zuhlahm fillê eeleet, ne kâ to ſaimei, wihram un behrneem doht! Labbu ettiki ta allasch turreja ſawâs mahjas, un daudsmaſ meddus. Karstâ un gruhtâ darba-laiikâ ta ſaimei dewe par dſehreenu uhdeni, pee kâ ta peelikka 2 karrotos ettika un 1 karrotu meddus, kas zilweku ſtiprina, un tam ſlahpes dſiffina, un kad winnai bija lehrna-peens, tad to arri dewe dſert wihram, behrneem un ſaimei. Ta mahzija ſawu muddigu ſaimi, kas darba-laiikâ jo zeeti ſafwiht, lai ta ne kad ne dſerroht neds aukſtu uhdeni,

neds zittu kahdu aukſtu dſehreenu, ſazzidama: pats leelakais mulkis ne dſirdihs ſawu ſirgu tad, kad tas peekuffis un ſtipri ſafwihtis, ſinnadams, ka tas winnam ſlahdes darra, un ſirgs tomehr ſtipraks un zeetaks, ne kâ zilweks. — Sawus behrnus ta mahzija, lai tee ſafwihtuſchi ne kad ne apgultohs drehgnâ un aukſtâ weetâ, tapehz ka zaur to ſweedri drihs un us reisi tohp apturreti, un garras un geuh-tas ſlimmibas zaur to wartzeltees. Zapatt ta pamahzija ſawu ſaimi, lai ta wakkara no lauka us mahjahm eedama, ſawâs drehbes apgebrtohs, lai ne aiſſaldetohs, tapehz ka wakkara-wehfums, lai gan maſſ leekahs, to-mehr drihs ſlimmibas peewedd. — Sawus behrnus ta 2 reises par neddetu maſgaja aukſtâ uhdeni, un teem peeteize, ik deenas ar aukſtu uhdeni maſgatees rohkas, waigu, aiſ aufim, kaflu un kruhtis, bet winnu galwas no maſahnes jau eeraddinaja aukſtumu panest, un teem ne wehleja kaſchoka-zeppures neſſaht. Kurſch behrnus leetus laiikâ pahrmirka, tam tuhliht zittas drehbes bij ja-apwekk. — Pee weſſelibas dauds palihds tihri krekli, un zittas tihras linnu drehbes, tapehz pee winnas ik ſefdeenas ſaimi tikka dohti tihri krekli, un zittas baltas drahnas, ta kâ tihri dweeki pehz rohku un waigu maſgaſchanas, un ik mehneſchus ſeena-maiſi, us ko ſaime gulleja, un galwas-ſpilweni tihri tikka pahrmiti; trauki, pohdi, blohdas, karrotas bija allasch maſgatas un tihras, tapehz ka zilweks nau zuhka, kas dſihwotu neſſaidriba un zuhkſchla buhſchanâ. Iſtaba, kambars un namſ, ir pagalmſ bija arween iſſlauzihts un tihrs. Iſtabas-durwis un lohguſ ik deenas attaiſija, ir paſchâ ſeemas-laiikâ, kaut arri tikkai us ihſu laiiku, lai iſeetu tee nelabbi twaiti, un pehz

to iskwepinaja ar paëgtu-ohgahm. — Gultas-drahnas, ap galwahn feenamüs autus, spilwenüs, apfeggus ir seemas-lailä isneffe ahrä faulë, tohs pahrfalteja un ar rikfstehm isputtinaja. Tapehz tad arridsan Zehkaba mahjäs retti no fehgahm kò dsirdeja, un ja arri lahda neweffeliba tur usgahju, tad tomehr ilgi ar to ne gulleja, tapehz ka patti Zehkabeene wiffadas sahles sinnaja, un tuhliht patti palihdseja, woi arri paligu muischä un pee daktera mekleja. Zehkabs ar feewu un behrneem ilgi baudija preezigu wesselibu, — to wiffu-leelaku Deewa dahwanu, — fagaidija wesselibä firmu wezzumu, un peedsihwoja behrnu-behrnus. Un Zehkabeene dauds reisehm preezajahs, wihrü un behrnus pee galda redsedama ar gahrdumu to ehdam, kò Deews bija dewis un swehtijis, — Deewu par to scheblastibu slawedama, ka tas winnai bija dewis atsihschanu un lusti us labbu fehtas aplohp-schanu. — Wiffas fainneezes un feewas, dsennetees, pehz winnas preekschihmes darriht un dsihwoht, ja gribbeet lihds ar winnu to gohdu nopelniht, ka arri no jums fazzitu; ta irr Labba un gudra fainneeze!

Tapatt zittä nodakkä schihs grahmatas pee ta ohtra brahla Zahna fainneezes tohp rahdihts, kà zaur siktas un neprahtigas fainneezes wainu wifs mahjäs nihfst un pohstä eet. — Tahs zittas nodakkas schihs tohti teizamas grahmatas, zaur kò winnas mallas laudim teescham leels gaischums irr aufis, mahja: 1) kas pee tam waijadfigs, ka semneeki warretu jauki, preezigi un wesseli dsihwoht; 2) kà samaitatu labbibu warr pahrlabboht, ta kà no tahs warr zept labbu un wesselibai ne kaitedamu maissi; 3) kà jadarra, lai waise buhtu labba un labbi iszepta; 4) kà dahrsu-faknes glabbajamas; 5) par wiffadu gaku pehz ehschanas; 6) par uhdeni pehz dserschanas un ehdeena wahrifchanas; 7) kà allus bruhwejams; 8) par brandwihnu, winna labbumu un siktumu; 9) par drehbehm; 10) kà fainneekam sawu fehtu un faini buhs walidht; 11) par ehdeeni; 12) kà tee glahbjami, kas nosallufchi; 13) kà

noslihuschi glahbjami; 14) kà no twaikeem apreibuschi glahbjami; 15) kà tee glahbjami, kas pakahrufchees; 16) kà tee glahbjami, kas zaur eezirfchanu woi fasischanu eewainoti; 17) kà tahdi dseedinajami, kas no tschubstas woi no bittehm eedselti; 18) pamahzifchana par blehnahm, nakts-baidekteem, paredsetajeem, deewredseem, Tschigganeem, Ungureem un zitteem mahnitajeem; 19) kà flimmibas lailä jaturrabs; 20) kà pehz flimmibas jaturrabs, un kad flimmineeki sahlt atspirgtees; 21) kà ar ugguni buhs dsihwoht; 22) kà pee uggungrehka buhs glahbt; 23) isteifschana no pehrkona, sibbeneem, aukahm, un kà tanni lailä buhs turretees un no apstahdeschanas no pehrkona isfargatees; 24) kà zilwekam jadarra waidu-lailä, un kad ar zittu teefajahs. — Tamuhfu augsti zeenijamam Awischu rakstitajam patiktü, ka wehl kahds no scheem gabbaleem tiktü muhsu wallodä isteifkts, tad lai to tiklai nosihme zaur schahm lappinahm, un labpraht to darrifchu. *)

W—r.

• Seemas = zeppure.

Rahdam nabbaga wehwerim tappe mahjäs-ruhme usteifkta, tapehz ka tas ne warreja to ihres-naudu par pufs-gaddu us preekschu malfahst, un nu tam gruhti nahzahs zittu weetu fur dabhuht, to stekü deht, kas leelaku ruhmi aismem ne kà kurpneeka krehtlis un strohdexa galds. Tä nu sehdeja tas weenu rihtu ar sawu mihtu feewinu leeläs behdäs nopuhsdamees un fazzija: „at kaut jelle 50 dahlderu buhtu pee rohkas, tad warretum mehhs zerrecht atkal kahdu reis laimigi tapt! Mehhs no muhsu kaiminä nopirkum to masu namminu ar to dahrsinu flahst, tohs 50 dahlderus kà pufs naudas par to malfadami, un tohs zittus 50 dahlderus tas no mums intresses dabbudams pagaiditu, lihds mehhs — ar Deewa paligu tohs sakrahtum un tam aismalfatum.“ — „Wet fur mehhs tohs pirmus 50 dahlderus nemfim?“ waizaja Maria, winna feewa. „Tahs abba irr tahs behdäs.“

*) Pasaute labpraht reds to flabbargu sawa brahla azz; tapehz patiktü gan dsirdeht par ta brahla feewu. Warr buht kahds sakhtu nomanniht to baltu sawa paschä azz. E—3.

atbildeja wehweris smaggi nopuhdamees un galwu nokahre, ne sinnadams kur nu padohmu un paligu atrast.

Bet ahra tanni deena leeli sneega putteni ar affu rihta-wehju greefahs, la schnahze ween garr lohgeem. „Kur nu gan muhsu dehl's Zehlabs til ilgi paleek?“ waizaja mahte, to runnu usfahdama, „lohpsch tas jau nogahje pee beklera maifi pirkt?“ — „Warr buht la tas stahw us tirgus plazzi,“ atbildeja wehweris, „un stattahs tohs kasafus, kas schodeen muhsu pilfatai zauri jahschohht. Kur jauns un swesch irr redsams, tur tas schelmis lehti ne atstahj. Nu lai buht; kad es jauns biju, tad arri zittadi ne darriju; mulkis jau talabhad ne taps.“

Wehweris bija riktigi trahpijis. Zehlabs stahweja us tirgus plazzi un stattijahs tohs kasafus, kas tahda siltâ bahrgâ seemas-laiâ — tas bija 1814 — pahr tirgus plazzi jahja, kautschu afs rihta-wehjsch teem sneegu rinkodams gihmi dsinne, kas teem bahrsdâ un ihsds mattos beesî falehras. Wairak bija tanni pullâ to kasaku, kas 1 jeb 2 sirgus peefeetus few lihds wedde, ko tee no teem tanni gaddâ uswarreteem Spranzuscheem bija atnehmuschi. Bet tas apgehrt's teem kasakeem pee tahda pilta gaisa zitteem bija plahns un knaps, la greubti gabje prett to fallu glabhtees. Weenam no teem pehdigeem jahjeem sturma bija zep-puri norahwusi, un ne sinn kur par lauku aisdsinnusi; tas drahnianu aplahrt galwu sehjis zitteem pallat steidsahs. Zehlabs, wehwera dehl's, no sawas krushtmahtes, tabs baggatas beklera gaspaschas bija us seemas swehtkeem leelu brangu siltu seemas-zep-puri ar sel'a puschkiti wiesu un fahnos mihl'stas aufchu klappas, kas no falla farga, dabujis; un te sawu galwu tahdâ siltâ pa-ehni turredams meerigi us teem garram jahdameem kasakeem stattijahs. Te garras rindes gals klahrt un pee teem pehdigeem arri tas kasaks, lam wehjsch to zep-puri bij norahwis. Tas til ko azzis us Zehlabu mettis, jau rohku pehz wiannas siltas seemas-zep-pures issteepe, un — weens, divi, trihs — te zep-pure kasakam us galwu, un falla

wehjsch ar sneegu Zehlabu dseltenus mattus wehzina. Sehns ahtrumâ la slabs, mutti aplehtis paleek stahwoht; bet redsedams, la zep-pure bes smeekla ar kasaku prohjam eet, fahlpallat tezzeht un brehlt: „Mannu zep-puri, mannu zep-puri!“ — Kasaks gohda wihrs buhdams, ne gribbeja la saglis aisjahht, atgree-sees praffa sehnam Wahzistu wallodâ zif ween prafdams: „Ko tu gribbi par sawu zep-puri?“ Bet Zehlabs brehldams til fauz: „mannu zep-puri, wannu zep-puri!“ — „Puisch!“ fazzija kasaks, „sch nemm par sawu zep-puri to sirgu, kas man irr lihds.“ Un kasaks tuhlin atraisa no fegleem to pawaddas sifnu un eedohd melnu wahju sirgu tam sehnam rohtâ, un pahri reisî wehl sirgam ar sawu kantschuku usschaudams sehnam teize: „Tas sirgs nu irr taws, wedd winnu mahjâ.“ Un tanni azzumirkli kasaks zaur sneega putteneem aisstrehja pallat saweem beedreem, la nokuhpeja ween.

Ko nu Zehlabam bij darriht? — Zep-pure bij noht, bet tas melnais sirgs tam paleek klahrt, kas baddu pamirris un nodsihts la knappi sawas kahjas zehle; ar to pahreet nu preeksch sawu wezzaku namma durwim, kur jau to sehnu ar nemeerigu sirdi gaidija. Dikko tas ar affarahm, elsodams un raudadams sawu bribnischligu notiklumu bij teem knappi isteizis, tehws sadusmojees tam zellu rahdija, fazzidams: „Sij tu ar sawu krahgi pee kahla, tas jaw newa ne weenu dahlderî wehrtâ; meh's paschi ne sinnam kur ruhmi atrast, kur tad lai to sirgu wehl leekam; pascheem taggad knappi maifes, ko lai tam baddu pamirruscham sirgam dohdam?“

Kaleht tehws ta rahjabs, nahl ta pilsehta kallejs, un garram eedams to notiklumu isklausijees, apstattahs to wahju sirgu, un la sirgu ahrtneeks buhdams pasihst la tas wsfels irr, fakka: „Ja juhs ar kahdu pahri dahlderu us rohku meerâ esseet, tad gribbu es to krahgi nemt us prohwi, un kad redseschu la tas labbaks paliks, tad to malku sinnaschujums doht.“ Wehweris pateize Deewam, la tas til no ta wakkam tappe; nu kallejs to

wedde us sawahm mahjahm. Pa tam tas no abbeem runnahts laiks pahreet, bet ne rohkas nauda, nedš arri maksa no kalleja wehwerim rohka nahk. — Bekkeris, wehwera labs draugs, no basnizas pahreedams tam ausis eetschufft: „Meister! ne leekatees peekrahptees, nemmeet par to sirgu ittin labbu maksu, jo tas jau irr no labbas flakkas, un starp brahleem 100 dahl-deru wehrts!“ Wehweris ne lillaks diwi reis teiktees, gahje pee kalleja un fazzija: „Es doh-maju, ka juhs to sirgu gan ne gribbeet pirkt, nu tad taiseet rehkinumu par to mittinaschanu, tad es winnu mahja weddischu.“

„Ka?! — juhs winnu mahja weddisfeet!“ eefauzahs kallejs, „es jaw winnu us wissadu wihs no jums gribbu pirkt; nu es redsu ka tas irr weffels un labbi atnehmees, tad 10 dahl-derus jums dohschu.“ — „See man ne ko ne lihds,“ atbildeja wehweris, „jo mannim ittin nohtigi 100 dahl-deru waijaga; kad juhs tohs par to sirgu dohdat, tad wiensch jums peederr, ja ne, tad buhs zits kas tohs dohs.“ Te nu gan warr dohmaht, ka kallejs pee teem wahr-deem sarahwahs, plattas azzis isplehtis us wehweri stattijahs. Maktigi gribbeja no tahs praffitas maksas ko nokauletees, bet wehweris pee pirmas praffischanas turejahs, un kallejs sinnaja ka to reis sirgi lohki dahrgi bija, un ka wehl to isdohdams turklaht ko pelnihs, dewe wehwerim rohku, salihga un aismaksaja 100 spohschu dahl-deru par to melnu flepperi. Par teem nu wehweris no sawa kaimina nopirka to masu nammiu un dahrsinu klaht ka sawu gruntes mantu, un Sehklabs, wehwera dehs, dabbuja no sawa tehwa wehl kohschaku seemas-zepuri, ne ka ta pirma bija, schlinkotu.

Redseet ka us daschadu wihs Deews sinn zilwekus no behdahm glahbt un teem palih-dseht, kad tee ne zerre ne dohma. Schè man kahdas sinnamas dseefmas wahrdi prahsta nahk, kas schim stahstinam klaht par mahzibu gan peedeem:

Geelsh Deewa rohlahm dohdees,
Wensch sawa gudriha
Ta wissas leetas taihs,
Ka tew par labbu kluhs;
No behdahm tewi raihs,
Taws glahbejs muhscham buhs. — t —

Teefas fluddinaschanas.

No Lihwes-Wehrse-Auzumuischas pagasta teefas tohp wissi tee, kam kahdas taisnas parradu praffischanas pee teem Auzumuischas fainneekem Aufs Preiss no Birneeku un Jndrik Sarrin no Jaunsemmu (Silliau) mahjahm, par kurru mantahm parradu un flittas mahju uslohpshanas dehl konkurse spreesta, us-ajiznati, pee saudeschanas sawas teefas, diwu mehneschu starpa, probti lihds 16to Oktober s. g., kas par to weenigu un issehgschanas-terminu nolikte, ar sawahm praffischanahm un peeklahjigahm peerahdischanahm pee schihs pagasta teefas peeteiktees un sagaidiht, ko teefa par scho leetu pehz lilkumeem spreedihè, ar to peedraudeschanu, ka wissus tohs, kas sawas praffischanas lihds wirspeeminneta terminam ne buhs peedewuschi, wehlah wairs ne klausihè. Lihwes-Wehrse, tai 21ma August 1852. 2

(L. S.) J. Manke, pagasta wezzakajs.
(Nr. 142.) ††† Janne Müller, peeschdetajs.

No Dhsolumuischas Krohna pagasta teefas tohp zur scho wisseem un ifkatram fluddinahts, ka par to mantu ta Schmahrdes muischas Grikku-mahju nohmneeka Aufs Major, kas ne spehjis sawu nohmu maksahk, konkurse spreesta, un tohp wissi un iflatris, kam kahdas praffischanas pee tahs konkurses mantas, usajiznati, ar sawahm praffischanahm un flaidrahm peerahdischanahm lihds 29to Oktober s. g., kas par to weenigu terminu nolikte, pee schihs pagasta teefas peeteiktees, jo pehz schi termina neweemu wairs ne klausihè. Dhsolumuischas pagasta teefas namma, tai 23schà August 1852. 3

(L. S.) ††† Pagasta wezz. Andreis Freyberg.
(Nr. 712.) C. Solowin, teefas frihweris.

Zitta fluddinaschana.

Zaur scho teek sinnamu darrihts, ka Zelgowas Mah-ris-tirgu, kas 11ta September, un Wikkela-tirgu, kas ohtra Oktober eekriht, — Schiibu swehtku labhad scho gadd astonas deenas wehlahu, probti tai 18ta September un 9ta Oktober turrehs. 2

Brishw driffseht.

No juhrmallas-gubernias augstas waldischanas puffed: Collegienrath v. Braunschweig, Zensor.
No. 248.